సంకలితగ్రంథలక్షణము

1130
————
8826.

వేదాంతగ్రంథములు

శ్రీ

రామేశ్వరీయము

అగు

పండితబ్రువలక్షణము

నంను

ప్రథమభాగము.

రామేశ్వరకవివిరచితము.

కే. బి. కృష్ణారావుచే
గుంటూరు వాణీ ముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపఁబడెను.

1911.

వెల 1 అణా.

శ్రీపరదేవతాపతయేనమః.

పండితబ్రువలక్షణము.

"నిరుపమశేముషీకలిత నిర్మలచిత్తసరోజులార! యో సరసకవీంద్రులార! బుధసత్తములార! గుణాఢ్యులార!" సత్యరతిపరీతులార! యనృతాత్యసహిష్ణుశుభాత్ములార! మీ రరయుఁడు నాదుపల్కులివి యన్నియు నొప్పులెయైన నర్పుడీ!

2. త్వరపడఁబోక మీ రిపుడు వాస్తవముం గ్రహియింపఁగోరు బురములయందుఁ బల్లెలఁ బ్రజప్రాజ్ఞవిచారణసేయుఁడీ! నిజంబ్రచో బెఱుగుడీ! పాండితీగరిమ యొందును లేక యఖండకీర్తిభాసురతఁ జెలంగఁగోరుపురుషుండు వికారములెన్ని సేసినన్ ధరఁబరిహాసపాత్రుఁడగుఁ దథ్యము సత్యము వాస్తవంబు, ముమ్మఱు బరికించిచూడ ననుమానము లేశము లెదు దీనికిన్.

3. ఖరమది సింహచర్మమును గాయమునిండను గప్పికొంచుఁ దిరిగిన నెంతదాక జగతిం భ్రమియింపఁగఁ జేయఁగల్గుఁ దొంద్రాదరగ నిజస్వభావముఁ గనంబడఁ జేయదె? సత్యసింహముల్ హౌరయనిచోట్ల "నేమృగవిభుండసుమీ" యనుచుం బ్రతాపముం బిరబిరఁ దీయుచుం దనసమీపముఁ జేరకయుండ నెద్దియో

వెరవుచుఁజూచుచుం “దమరు వీరుఁలు సద్గుణశాలు” లంచు ను
త్తరములఁ బంపుచుం గడుహితంబుగ నెట్టులొ పుచ్చుఁగాల; మ
ఖ్బరమది యేమి! తన్గుఱుతువట్టుకివారలు లేనినాఁడు త
త్తరపడకెట్టి వేవములఁ దాల్చినఁ బట్టెడువార లెవ్వరుం
దురు? కలకాలమొక్కగతితోఁ జనుచుండునె? యెవ్వఁడైన నే,
నరయఁగ నెంచునేని నిజమైనమృగేంద్రము రాకయుండునే!

4. స్వరముననైనఁదోపదొకో సత్యము? బింకముఁజూపఁ గోరి
సరసకునీవు రాఁదగవు చాలునుబొమ్మనికూయ నంతలో [“నా
నరుగునె? “తానుగాడిదె” నటంచునెఱింగియె కూసెఁగాని యం
దఱు నటుఁబిల్వఁజేయవలె దానిని; గాడిదెచెంత నిల్వఁ గే
సరికదిపోలునే తగదు సత్యముసత్యము సత్యమద్ది! యీ
వరుసనె పండితబ్రువునివర్తన ధాత్రిఁ జెలంగుచుండదే.

5. సరసకవిత్వమద్ది సహజంబుగ రావలె! పుస్తకంబులన్
మఱిమఱివల్లెవేసి గ్రహణప్రతిభాదులు లేశమేనియున్
వఱలకయున్న నెట్లో బుధనామముఁబొందితి వింక సత్కవీ
శ్వరబిరుదంబు వచ్చుట ధ్రువంబని కష్టముమీఁద నెట్టులో
యరుదుగఁజెప్పఁ బద్యమది యావురుమంచును నేడ్చినట్టులన్
బరఁగునుజూవె! యట్టికవనం బెట్టులెట్టులొ యల్లియాత్మలో
మురియుటతోడఁ దృప్తిఁగనఁబోవక యాశుకవిత్వశక్తి, సు
స్థిరతరధారణాపటిమ, ధీబలముం, గవకే వధానముల్
నెఱపఁగఁబూని త్రిమ్మరిన నేటనిపించునె? యొందుఁబోయినం
గరము పరాభవంబగునుగాని; యటంచని యూరకుండునే.

6. గురువునుబోలఁగాఁదగిన కొందఱుశిష్యులఁ జంకఁబెట్టి చె
ప్పరఁజనుచుండు, నిఁట మునుఁజేసినయట్టివియో కవీశ్వరుల్
పరులురచించినట్టివియొ పద్యములంగొని వ్రాసిచే సభాం
తరముల నడ్గఁబెట్టి యవి దబ్బబ బడ్బడఁ జెప్పివేయు విం
కొరులిడు ప్రశ్న లల్కనయి యొప్పినవానికినైత మెంతయుం
జిరచిరలాడి చచ్చిచెడిచెప్పును జప్పనిపద్య మెట్టులో.

7. హరిహరి! యొద్దియేని సులభాంశమెయైన జడాత్మబుద్ధికిం
బిరుసుగఁదోఁచఁ దప్పుకొనుపీల కటా! యెదియంచుముందుగాఁ
గఱకఱమంచుఁ బ్రశ్న యిదిగాదిదిగాదని భోకరించు; నే
నరయఁగలేదు దానఁగల యర్థమదేమని బొబ్బరించుఁ ధీ
వరుఁడెవఁడిద్దియిచ్చెనని పాండితిచాలకధిక్కరించు; ను
స్సురుమని నర్గలంతురనుచున్ మొగమంతయునెఱ్ఱఁజేయు; దు
ర్భరపురశతావధానమిది పప్పును నన్నముఁదింటగాదు దు
ష్కరవిషయంబు లీఁదగదుగాయనఁ దెల్లమొగంబువెట్టు; నీ
కరణి నెటెట్లొ తప్పుకొనఁగా వశమయ్యెది గాకయున్న "మా
పరువునునిల్పుడయ్య! మము బాములఁబెట్టకుఁడయ్య! గర్భిణీ
తరుణియుగర్న సుమా యిదియథార్థము! మేమిటవచ్చినట్లు మా
పురులకుఁ బంపుడయ్య! యికఁబోదుము పున్నమదెల్ల మీకుఁజే
కుఱు"నని కాళ్ళబేరమునకుం జనుదెంచుచు దేవురించెడిన్.

8. సరిసరి! కుంభకోణమది సాగుటయెట్లు వధానమొక్క వా
సరమునఁజేయ ధారణవశంపడకే నగుబాట్లు మాకు దా
పరమగునో యటంచు మిషఁబన్ని సభన్నిలుపంగఁజేసి రా
తిరి నుదయంబుఁ బద్దెములఁ దీరిచ వల్లనవేసివచ్చిరన్

మఱుదినమూ పఖాంతరమునం జదువంగనుబూని తొట్రుపా
టొఱయుఁగఁ, బాదముల్ పదములూడిఁగఁ జాలునుదప్పఁ బ్ర
వరలినవారు పద్దెనుల వ్రాసినవా రటుగాదిటంచు స [క్కల్గ
త్వరముగ నత్త్రిపట్టి పయిపైనదువం జెయివెట్టినెట్టిర్గ
జరుగదదెట్టిధారణయొ! శక్తియొ! యొద్దది మొద్దుదానినిం
బరుగిడునట్లుచేయ వశమా! ములుకఱ్ఱయు మొక్కపోవుటే
జరుగునుగాదె? మొద్దునకు సాయముఁజేయ గ్రహింపనేర్చునే.

9. నరకుగొనంచుపావము! స్వశక్తివిధం బిదమిద్ధమంచుఁ దా
నెఱుఁగకపోదు; పండ్లబిగువేర్పడఁగా నవమానదుర్యశః
పరిహారవాక్యపుంజములఁ బల్కఁదొడంగును, "మేమువెన్కబల్
మెఱుగుగఁ జేసినారముసుమీ! మతిపోయెనునేడు, నాటిది
త్రటిఁదలపోసి మమ్ములగృతార్థులఁజేయుడి సభ్యులంచు దా
మొఱలిడుఁ; జేతఁగానిపనిఁబూనుడు మీరలటంచు నెవ్వరే
డ్చిరి; యొకవేళనేడ్చి తమచేసువకీడ్చిన నీడ్చినట్టి యా
పురుషులపజ్జఁ జేయవలెఁబో! సభకుం దగువాడనంచుఁ ద్రి
మ్మరిన శుభంబె? వెన్క నసమానముగానొనరించెనంట! యే
వరువను జేసిరో కనినవారిపుడైననులేరె? నాడు కొం
దఱు నుతియించిరేమొ! యదినాకెఱుకె? హంసలురానివేళలఁ
గరటములే మహాకవులుగాఁ దలపంబడుటద్ది యబ్రమే.

10. పరునిసహాయమందక సభాస్థలినిల్వఁడు పండితబ్రువుం
డరిదిగఁదోప మిత్రుని సభాధిపుగానొనరించి వానినే
పాఱిపాఱిమూటగట్టుకొని పోవుచునుండును, దారిబత్తె మ
క్కఱఁగొనిపోవురీతి నటుఁగాకయెయుండిన మాడిచావరే.

11 స్థిరుఁడయికూరుచుండి సభఁజేసి వధానముఁబూని సేసినన్
గరము సెబాసు! వహ్వా! యనఁగాఁదగుఁగాని; వరప్రదత్తవా
క్స్ఫురణములంగొనంగఁ దమకంబున మాటికిమాటికిన్ సభాం
తరముననుండి చాటునకుఁ దారుచునుండ నిదేటికంచు నే
పెఱిలనఁబోరు; త్రాగుటకుఁ బీల్చుటకంచని యెల్లవారెఱుం
గరే! యిటు సభ్యసంతతుల కన్నులఁగప్పుచు నొక్కనాటితోం
దర పిరుమూడునాల్గయిదునాళ్ళకుఁబెంచి వధానమం చెదో
జరపి మృషావధాని తెగఁ జంకలుగొట్టుచు విఱ్ఱవీగెడిన్.

12. వరమతియైనయొక్క కవివర్యుని మెచ్చి రసజ్ఞశేఖర! యె
వ్వరుసము లుర్వి నీకనుచుఁ బద్యముఁజెప్ప, స్వకీయనిచతా
గురుత నెఱింగి కేమొయని గుమ్మడికాయలదొంగపోల్కి బా
పురె! యులుకుంగడుంగను; ప్రముగ్ధుని డంబము లిట్టివేగదా.

13 పెరుగను మాయవేసమిక వెల్లడియౌనని భీతిఁగ్రమ్మఁగా
దరియెదిగానలేక మతిదప్పి చికాకయి ప్రేలినంతలో
గరువమడంపఁగల్గు కవిగండడువచ్చి యొక్కి వేయఁగా
నురమున నాటినట్టి శరమూడ్చఁగలేక యొకందు చెట్టులే
నరి నెదిరింపఁగావలయునంచును వెగ్గకుఁ బెన్గులాడు; "నా
శరమది యొక్కటే విడువఁజాలదు, రెంటినిగల్పియువ్వినం
బెలుకఁగలేని నాబలము బీరముచూడిడి" యంచుఁ బల్కెడిం
దఱుచుగ నొంటికిం బుధులు దాకినయప్పుడు రెంటికింజనున్.

14. మఱపుకు రాదు దెబ్బ, పొడిమాటలుడాబినఁబోదునొప్పి;న
న్నరసియెవందుగాచునిక? హా!శివ, రాముఁడ, స్వామి!యంచునూ

పిరి నిలుపంగఁ దోక నెటుఁబీకుటఁ కాయతిగాన కాప్పుచుం
ద్వరితగతి ప్రవాహమునఁ బారొఁ-నిముస్గుచునున్న వాడుదా
గరికనుజూచిదానిఁగొని గండముఁదప్పఁగొనంగయత్న మ్ముఁ
బర పెడిలాగు, సింగమదిపైఁబడ నక్కలవేట కాను త
న్గురువుగ నెంచివెంటఁజనుకూక్కలఁ దా నుసిగొల్పులాగు, ది
క్కఁటిపడరానిపాట్లుపడినంత నె లాభమె? పండితబ్రువా!

15. అఱవమునింగిలీషు మఱియాంధ్రముతుర్కముమాటలాడ
దొరలకువంటవాడు నిపుణుండగు బట్లరుపాకశాస్త్రినా [దుఁ
బిరుదముఁబూనివాడు, పురవీధులఁ గ్రుమ్మరి నాల్గుబాసలఁ
"గరిమనుజూపువాడ, బుధకాండులు రంగడనఁదోచునట్లుగాఁ
బరిచితిఁబూర్తి చెందకొక బాసనునైనను, గోవులేనియా
పురమున గొడ్డెలచ్చియను పోడిమిఁజెందుచు నొక్క బాసలో
దరిగనినట్టి పండితునిఁదారొఁ-సినావలె రెండు బాసలీ
వెఱుగవునాకు రావఁసిన నెంతయులాభమె పండితబ్రువా!

16. తిరుపతిపైదికొప్పరము, దీనికిఁగ్రిందుగనుండు వెంకటే
శ్వరుఁడుపరిస్ఫుటాంశమిది సత్యమునత్యమునత్యమంచుఁ జూ
పఱులకుఁదోపుచుండఁ దలపైఁగలవ స్తువుఁజూడలేమి నా
తిరుపతి, మూలకొకటొక ప్రదేశమునందునడాగి వెంకటే
శ్వరుఁడొకరిద్దరద్దికనఁజాలకయున్నను వీనిసంగతిఁ
గరముయదార్థమే తెలుపఁగల్గియటంగలపాటిబాడలే
పరిపరికర్మసాక్షులయి పల్కఁగనీగతిదాటుటెట్టులో
యెఱుగనటంచువాదెఱచియేడ్చినలాభమె? పండితబ్రువా!

17. ఒరులగుణాతిరేకముఁగళోన్నతి సుప్రతిభావిశేషమున్
సురుచిరవాగ్విలాసమునుజూచి సహింపఁగలేక వారినె
ల్లరువినుతింపఁగాఁదనకులాఘవమయ్యెడినంచు నీసుతోఁ
గొఱకొఱమంచు, వాదమునకుంజనుదెమ్మనరాక యేదియో
వెరవునుజూచుచున్ వికటవేషములెన్నియొ తాల్చి చాటునం
బరబరకూసికొంచు నవమానభయంబును బొందఁబోక, కొ
క్కిరపనులాచరించి యపకీర్తికిజంకక. సిగ్గులేక సుం
దరమని పెద్దచిన్నయును దైవము నీతియువీడి దేనికిన్
వెఱవనటం చనీ! విడిచివేసినవానివిధంబుదోప నా
సురపదయోగ్యలక్షణముజూపుట లాభమె? పండితబ్రువా.

18. తరమగునేసలక్షణవధానము సల్పన్మృషావధానికిన్?
«బరమముదంబుమాకునొకవందయిడంబడి వే»లటంటమే
మెఱుగమె? “యిప్పుడంతకును సిబ్బడిముబ్బడినాల్గురెట్లుగా
దిరువదిరెట్లకిబ్బడిగనిత్తుమువచ్చి శతావధానమున్
నెఱపు”డటన్న మొద్దుబలె నిశ్చలవృత్తినిబూనియుంటి వె
వ్వరికమృషావధానియొ ప్రపంచమెఱుంగదె? పండితబ్రువా.

19. అరసితిసేగతింబిసుగువాదుసుమీ సొరకోతలంచు; బా
గుర! యిదిదూరమేగి గొడఁగొట్టెదు, పండితిగల్గినన్ సభాం
తరమునఁబండితేంద్రులువినన్ భవదీయకళాతిశక్తి, వ్యా
కరణవుఁదెల్పఁజూపుమనఁగాఁ జెవిదూరదదేమొ! వల్లభుల్
విరిసినయట్టి కాంతలబలెందలసూపదు ధైర్యమూని, యె
వ్వరికయుపండితుండొకొ ప్రపంచమెఱుంగదె? పండితబ్రువా.

20 భరమని యెంచఁబోక పయిబట్టయు వచ్చెడిలాగు వెంబడిం
బడువిడుచున్ వధానమునఁ, బాతికవంతు నెరెండునాళ్ళకుం
బెరుగఁగఁ జేసి గోడపయిబిల్లి విధంబుననుండి సాయముం
దఱిగని పెట్టిచేయుచుఁ బదంపడి పృచ్ఛకులిచ్చు ప్రశ్నలం
దఱిముఱిసాధ్వసాధువిషయంబులు చర్చకువచ్చినప్పుడం
దఱికి స్వపాండితీస్థితి కనంబడకుండ, వధానికప్పుడే
పరిభవమబ్బకుండ, బలె! పాముదిచావక యుండఁ గఱ్ఱియున్
విఱుగక యుండఁ జెప్పు మదినేరుపుఁ జూపెడి మధ్యవర్తియై
తిరిగినవాని దాఋణముఁ దీర్చుకొనంగ నతిత్వరన్ మహో
దరమును జూపుచున్ శతవధానము వారముమీద నొక్కటన్
దలిచి వాల్గురెల్లుగఁ గృతజ్ఞతఁ జూపి శతావధానులం
చౌరులను దువ్వి పంపిన మహోన్నతిఁ గాంతువె? పండితబ్రువా!

21 చెఱుపది యేమనుగన్ నిజముఁ జెప్పిననిష్ఠుర మొక్కటే సుమీ!
స్థిరతరకీర్తిపూరుషులు తిక్కన పెద్దనమూర్తిలాగునన్
సురుచిరసత్ప్రబంధములు సొంపులుగుల్కఁగఁ జేసియుంటివో,
యరయఁగ దేవభాష నొక్కటైననుఁ గావ్యము వ్రాసియుంటివో,
హరిహరదైవభక్తివిషయంబగు. పద్దెము నోటవచ్చెనో,
మఱియుట కేమి? జల్లుపదమ్ముల్గల పూర్తికిరాని పొత్తముల్
సరసములంచు మెచ్చుచును జాకలి మంగలి వేశ్యజాతులుం
బరమపురాణముల్ బలెను బాడుచునుండెడి కొన్ని పొత్తముల్
మఱియుమహాప్రబంధము నెమార్చి వికారముఁ జేయు పొత్తముల్
కరకరగీసి బాపురె! చకాపికి చక్పికి గ్రంథకర్తనం

చురవడిఁ బాటపాడిన నహో! యభిమానులు వంతపాడినం
గురుతరకీర్తి యబ్బుననుకొంటివె? కంటివె? పండితబ్రువా!

22 గిరపతిగింకటంబులను గీటడగింపఁగ గిత్తి గిన్కితో
గిరపతిగింకటేశ్వరుల గిండకు గీటుగగీర గిక్కడం
గిరగిరగింతగీధలను గీరతముం గిలె గీడిగీడియా
గిరియును గియ్యముంగొదరి గీవ్యమటంచునుగీసి యద్దియే
వరకృతియంచుఁబొంగుచును «వంచక యొక్కటి కాకి! కాకి! నీ
స్వరము మనోహరంబునుమి! పాడుమటన్నను నుబ్బి నోటిలో
నెరపడిపోవుటంగనక యొంతయుగూసెడిలాగు» మీకృతుల్
సరసములౌర! యేది యొకసారిపఠింపుము పద్యమొండనం
బురబురఁబొంగి యర్భకులముం దభిమానులముందు దేహముల్
మఱచి సుధీసభాంతరముల మఱివీథులలోన మాటికా
వరకృతిలోనిపద్దెములె పాడుచు బల్ తయితక్కలందనాల్
బఱపినయంతమాత్రమునఁ బండితుఁడౌనొకొ పండితబ్రువా!

23 కరటబుధప్రతీప మదగర్వహరుండగు నొక్కరాముఁడే
పరుఁడని యెంచనేల? తలపన్ విబుధేంద్రుఁడు శ్రీనివాసుఁడుం
సురనుతిపాత్ర వాగ్రమణ సూర్యపదాన్వయ సత్యవాదులుం
గరముశుభం బనర్థకము కయ్యమువానుమటంచు నీతినిం
గఱపఁగఁ బూనువార లతికంటకులంచుఁ దలంచి రావణా
సురుఁడెది మాటగట్టుకొనె? చూడఁగఁ జాలవు దుర్జనుల్ రమిం
తురు కలహోద్యమంబు సుజనుల్ నిరతంబును సంధిమార్గమే
యరసెద"రన్న న్యాయమహహా! తెలిసెం భవదీయపాండితీ
భరమిదియంచు; నీకెటులఁ బండితనామము పండితబ్రువా॥

24 అరయఁగ గ్రంధకర్త యొకఁడంట! వధానియునొక్కఁడంటపో! మఱియొకఁడంట యాశుకవి! మాటలుతీపివ భేదబుద్ధియే! మురియకుఁడీ! యుపాయముగఁ బోరడగింపఁగఁ పాల్పసేసి ము గ్గురికినిబంచిపెట్టె నిదిగోకనుమా యయగారుమాన్యులే॥

25 పరమహితుండు కృష్ణుఁడని వంగి పురంబును జొచ్చి వేడఁగా శరణమతండు దాని మనసాకనకుండునె! తన్నుఁ బెద్దగా బురమునసేగఁజేసి గురుపూజలొనంగిననాటి భక్తినిఁ మఱచునె? పక్షపాతియనుమాట లవేటికిఁ బండితబ్రువా॥

26 మురిపెముతోడనర్భకుల ముందిడికొంచుమహాట్టహాసముల్ బఱపిన పెద్దవారివనిబాగట! బాగట! యెట్టిపెద్దవా రెఱుగకయుండఁ బిన్నలదియేమొ యొనర్చిరటంచు నొచ్చి సుం దరతరవాక్యముల్ పలుక న్యాయముఁజెప్పినవాడనౌదువే॥

27 ఉరకయె పెండ్లిపల్లకి మఱొక్కనిబాలకునెక్కఁజేయు, నా వరుసనునెక్కునెల్లరు గుబాలునఁ బెండ్లికుమారకర్కశ మనో హరులయి పుట్టిముంతురని యార్పెడి పెండ్లికుమారుఁడెంత శ్రే వరుఁడో! ప్రపంచతత్త్వపరిభాసితచిత్తుఁడొ! యద్దిగాక యొ క్కరుఁడుమఱొక్కఁడింకమఱొకండును బల్వురునెక్కుచుండఁగా బరువయి పల్లకివిఱిగి పాడగునంచును మోయువారలే మొఱలిడరో! వధూవరుల మోములకడ్డని పెండ్లిపెద్దలే యరువరో! సిగ్గుతా విడిచియాడెడి పెండ్లికుమారుఁడుండునే॥

28. పఱచియపండితుండెకదపండితగోష్ఠికి రాకడాగెదుర్ గొఱతఘటిల్లుకీర్తికనిగుట్టుబయల్పడకుండఁజేయు చా

తురి మొయిఁదత్సభాస్థలిబుధుల్ గలరేమొ యటంచనాకపా
మరతనుదప్పుగానిదియె మాటికిఁదప్పని నొక్కి పల్కెదుర్
సరసుఁడవైనఁ బండితులసన్నిధిఁ బిమ్మటనైన నేర్చి కా
వరమునన్ నొప్పు తప్పనుచుఁ బల్కితిఁదప్పని నేనుజెప్పఁగే
మఱిమఱిగొప్పతప్పని" క్షమాపణఁ గోరుటమేలు, దానిచేఁ
బరువునుబోదు; కాదనినఁ బండితగోష్ఠినినిల్పుకోదగున్.

29. సరసముగా సభాస్థలినిజాటుము నీదగు ప్రజ్ఞలన్నిటిన్
విరసము లేటికిన్? గపటవేషముఁదాల్పఁగఁ జక్రవర్తివే!
యరినెదిరింప వాదవిషయంబుఁ బోనిడి ప్రక్కత్రోవలన్
సరభసవృత్తిగంతులిడసాగెదు దొంగనుబట్టలేరొకో?

30. నిరతము పచ్చిదొంగయయి నీచపుఁద్రోవలఁబోవువాఁడు వె
ల్తురుఁగనిసైపలేకెచటఁ దోరపుఁజీకటియుండునో యటం
చరయుచునుండు, రంధ్రములనన్నిటఁజూడఁగఁగోరు, నోటినిన్
దెఱచినబూతులేదుముకు, శైల్పుసువాక్కులబూతులంచొగిన్.

31. "సురసనగేంద్రమయ్యాది విశుద్ధసుధారసపూర్ణముల్
సరసులగాధముల్ గలవుచాల; తలంబఁటఁగానలేక బా [దొనల్
పురె! సుమనః ప్రకాండములు మున్గచుఁ దేలుచునుండు, నింకఁ గిం
పురుషులఁబట్టనేర్చుపదముల్ గలవారు! మహోచితస్థితిన్.

32. ఉరుమహిమాస్పదంబులుమహోన్నతముల్ కృతిరాజము
భరణముల్ రచించియలపద్మజదేవి నలంకరించినా [ల్పతా
డఱిదిగఁ; బొత్తమొండు సగమైనరచింపఁగలేక మాన, డం
తరమెఱుఁగంగలేవు బుధనాథుడవ్రా! కవినేతవ్రా! బలా!

33. మొరటునకబ్బఁగా మొగలిపూవు తదీయసుగంధధోరణుల్
పరసమతిం గ్రహించునె? ఖరసఁ వెలిఁబుచ్చు వ్యాకీయతుచ్ఛతన్
విరివిగఁ జాటుచాట్లున్నను బ్రేలెదు బూతులో పచ్చిబూతులో ;
తెరవిడిరష్ట్రురమ్మ్యవుడ షెల్వెద బూతులుగావు నీతులే! [ముల్!

34. ఎఱుఁగుదుమీదు ప్రాణముల కెంతయు భారముమాదు ప్రాణ
నెఱతుము మేము? మౌనము నె పెద్దగఁ జూతురుగాదె పండితుల్!
ఇరవిదిమాకుమీకదిసుమీయను భేదము లేదు; పండితుం
డరమర లేక సర్వవిషయంబుల నెప్పుడుఁ బూజ్యఁడే యగున్.

35 మఱుగుకుఁబోక తప్పకొను మాటల నాడక, స్వోక్తిపోషణా
దరమదియున్నఁ, బాండితిపదం పడియున్న, సభాప్రసంగ మో
పరగునఁ బ్రక్రీకాముఖపుఁ జర్చయొ, మీకెట బాగొయందె యే
ర్పఱచిభవత్తదుక్తి నిలుపందగు"నంచన మౌనమూనెదన్.

36. నిరతముజీవనంబు పరనింద సుమీ! యది యేమొ! తానుస
త్పురుషుఁడైనచో నొకరితో మఱియిద్దరితోడఁ గాదు తా
నరిగినచోటనెల్లఁ గలహంబులె సజ్జనపాళితోడ; నో
రరయఁగ మంచిదైన జగమంతయు నప్పుడె మంచిదై చనున్.

37. పరులును గారు వారు మనవారలె పాపమట్ల వధానమున్
జరుపఁగఁ జేసి మీకు నరసంబుగ నూటపదారులిచ్చి స
త్వరముగ గారవించి మదిఁ దాపముఁ బాపధనంబు పోగుచే
సిరి పిలువంగ సాగిరది నేగియె పోరది యేమిహేతువో.

38. విరతినోనఁగి కుక్షిభృతివేషపరంపర కిఁటిమూలఁజే
రిరోయననేల? గుండెచెదరేఁ సుమి! నెట్టిననేని, వెఱ్ఱనుం
జఱచిననేనిఁబూర్వగతిసాగదుః శక్తియొకింతఁగ్గినన్
గొఱతయొ? యింకఁదోలుదురు కుండలలోపల గుఱ్ఱము.శ్వడిన్.

39. ఎఱుగవునీమనోటిమకుకీగతిదెచ్చెను మాయసింగమా!
శరభనివాసమిద్ధియగు; సత్యమృగేంద్రము లేవడం కేషిన్
శరణము వేసి కాచుకొనఁజాలును బ్రాణములంచుఁదెల్పగాఁ
బరువెటులేనినిల్పుకొనబాగవి కాలికిబుద్ధిసెప్పెదన్.

40. మరణము మేలుగాదె యవమానముకన్నను; నాల్గు డబ్బు
దొరుకనినుంభరింతుననితోఁపఁగ నీపనిఁబూనినాఁడనీ [లుం
భరణముకోసమైపడిపాటులు నాకవి ప్రాణగొడ్డవుం
జెఱలయియేచుచున్నవి యినీ! యని పొట్టకుబుద్ధిసెప్పెదన్.

41. పరునిబలంబునాబలము బాగుగఁజూడక కాలుద్రువ్వఁగా
బరపెదు; పిచ్చిసాహసము ప్రాణములార్చు; నతండు సత్కవీ
శ్వరుఁడు, మహానుభావుఁడు, యశస్వి, సుధీమణి; నక్క యేడ? యా
పరమపదంబదేడ? యని పల్కుచుగుండెకు బుద్ధిసెప్పెదన్.

42. చరమదశన్ విషాదగతిసంభవమయ్యె; వధానకార్యమున్
నెఱపుటతప్పు; చూపవలెనీదగు ధారణయంచు సభ్యులం
దఱుబలవంతపెట్టిరిటుఁ దప్పుకొనంగలవాడ నింక పై
జరుపఁగఁబోకుమంచుఁ బడిసారులు నోటికిబుద్ధిసెప్పెదన్.

43. చెఱుకుగు తెల్వి తేటలవిసున్న యొయ్యైన పదాత్మ్రతంగముం
బరువుగఁబల్కి పెద్దలిదున్నున్న నలాగనబోక మంచి సె
బ్బరఁగన లేని యర్భ్యకులపాలయితింగద! చెడ్డబుద్ధినిఁ
నరనకున్నిడ్చికూల్చెనని ఛాటునబుద్ధికి బుద్ధిసెప్పెదుర్ఁ.

44. ఈరమున్నపాండితీమహిమఁ గన్పడఁజేసి పొగడ్తఁజెందఁగా
సరియనిపించుఁగాని తిన్నసాహితిగట్టిగఁ జూడనట్టిదో
యొఱుఁగకపండితప్రవరు లెంతటివారలయియున్న నాసుధీ
వరులకునేమిరాదనుచు వాగుచు నింకఁదనంతపండితుల్
మఱియికయెవ్వరుండరని మాటికిమాటికిఁ జాటుచుండుటల్
ధరణినిఁబండితబ్రువుల లక్షణమంచు వచింత్రుసుకోవిదుల్.

10706